

Zastaw rejestrowy i rejestr zastawów. Komentarz

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres regulacji]

1. Ustawa reguluje ustanawianie, przeniesienie i wygaśnięcie zastawu rejestrowego, przedmiot tego zastawu, prawa i obowiązki zastawcy i zastawnika, zbieg zastawu rejestrowego z innym ograniczonym prawem rzeczowym, zaspakajanie zastawnika oraz prowadzenie rejestru zastawów.

2. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do zastawu rejestrowego stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

Literatura: *W. Adamczak*, Charakter prawny hipoteki morskiej, GSP 2016, Nr 2; *W. Adamczak, Z. Godecki*, Przywileje na statku i hipoteka morska, Gdańsk 1988; Analysis of the Economic Impact of the Registered Pledge System in Poland, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, kwiecień 2002 r.; *P. Chmielnicka*, Zastaw skarbowy a zastaw rejestrowy – problem tożsamości instytucji prawnych, w: Zabezpieczenia wierzytelności w prawie polskim w 20-lecie przywrócenia zastawu rejestrowego (red. *A. Jakubecki, J. Mojak, J. Widło*), Lublin 2017; *T. Czech*, Konsumentka umowa zastawu rejestrowego, MoPBank 2017, Nr 12; *tenże*, Księgi wieczyste i hipoteka. Komentarz. Tom II. Hipoteka, Warszawa 2022; *tenże*, Ogólne zasady dotyczące zabezpieczeń wierzytelności w polskim prawie cywilnym, MoPBank 2014, Nr 6; *tenże*, Wymagalność zabezpieczonej wierzytelności jako przesłanka wykonania zabezpieczenia, MoP 2011, Nr 23; *tenże*, Zabezpieczenie zastawem rejestrowym wielu wierzytelności, cz. 1, PS 2009, Nr 7–8; cz. 2, PS 2009, Nr 9; *tenże*, Zgoda małżonka na ustanowienie zabezpieczenia rzeczowego na składnikach majątku wspólnego, Rej. 2010, Nr 10; *tenże*, Zgoda zabezpieczyciela na zmianę zabezpieczonej wierzytelności, MoPBank 2013, Nr 10; *P. Czerski*, Zastaw skarbowy jako forma zabezpieczenia należności podatkowych, Kraków 2004; *K.A. Dadańska*, Ustanawianie ograniczonych praw rzeczowych w prawie prywatnym międzynarodowym – uwagi na tle statutu rzeczowego i jego rozgraniczenia, PPPM 2019, t. 24; *M. Dietrich*, Zastaw rejestrowy – ograniczone prawo rzeczowe szczególnego rodzaju, MoP 1998, Nr 5; *E. Drozd*, Kompetencja statutów rzeczowego i obligacyjnego w zakresie praw podmiotowych, SC 1979, t. XXX; *tenże*, Zastaw w prawie prywatnym międzynarodowym, w: Rozprawy z polskiego i europejskiego prawa prywatnego: księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Józefowi Skąpskiemu (red. *A. Mączyński, M. Pazdan, A. Szpunar*), Kraków 1994; *T. Dybowski*, Rzecz o stosunku prawnym prawa rzeczowego, PiP 1978, Nr 5; *U. Ernst*, Zabezpieczenia na rzeczach ruchomych w Polsce i Niemczech. Przewłaszczenie na zabezpieczenie – zastaw rejestrowy – prawo kolizyjne, Warszawa 2011; *E. Gniewek*, Egzekucja odpowiedzialności dłużników rzeczowych, w: Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara (red. *M. Pyziak-Szafnicka*), Kraków 2004; *J. Gołaczyński*, Zastaw na rzeczach ruchomych, Warszawa 2002; *tenże*, Zastaw na rzeczach ruchomych w prawie francuskim i prawie polskim, KPP 1999, Nr 3; *tenże*, Zastaw rejestrowy w systemie praw zastawniczych, w: Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie (red. *M. Dumkiewicz, K. Kopaczyńska-Pieczniak, J. Szczotka*), t. 2, Warszawa 2020; *tenże*, Zastaw skarbowy na rzeczach ruchomych w prawie polskim, Rej. 2004, Nr 10; *I. Heropolitańska*, Prawne zabezpieczenia zapłaty wierzytelności, Warszawa 2018; *P. Horosz*, Zastaw rejestrowy na papierach wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu, Kraków 2005; *I. Karasek*, Kolizyjnoprawna problematyka nieposesoryjnych zabezpieczeń rzeczowych ustanowionych pod rządąm praw obcych, TPP 2006, Nr 2; *A. Klein*, Elementy stosunku prawnego prawa rzeczowego, Wrocław 1976; *M.H. Koziński*, Ewolucja przepisów o hipotece morskiej w prawie

polskim, *Rej.* 2000, Nr 3; *M. Leśniak*, Kilka uwag dotyczących akcesoryjności zastawu rejestrowego po wejściu w życie ustawy z 5 września 2008 roku, *Acta UWr* 2009, Nr 308; *tenże*, Umowa zastawnicza zastawu rejestrowego, *Pr.Sp.* 2001, Nr 9; *tenże*, Zastaw bez przeniesienia posiadania przedmiotu zastawu, *Kraków* 2004; *T. Łuczynski*, Zastaw i użytkowanie na akcjach w perspektywie systemu rejestrowania akcji, *PPH* 2023, Nr 3; *R. Makowski*, Zastaw finansowy na akcjach, *Warszawa* 2020; *A. Marciniak*, Dochodzenie roszczeń zabezpieczonych zastawem lub hipoteką, *Sopot* 2001; *M. Michalski*, Kilka uwag w sprawie zastawu finansowego, *PPH* 2004, Nr 12; *D. Mizerski*, Ustanowienie zastawu zwykłego oraz rejestrowego na akcjach w świetle przepisów o przymusowej dematerializacji, *PUG* 2022, Nr 10; *J. Mojak, J. Widło*, Sądowy zastaw rejestrowy w systemie praw rzeczowych, *Rej.* 1999, Nr 4; *B. Niemirka, R. Troicka-Sosińska*, Ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, *MoP* 1997, Nr 2; *J. Pisuliński*, Zabezpieczenia finansowe w systemie prawa cywilnego, *PPH* 2005, Nr 6; *J. Pisuliński, J. Skąpski*, O zastawie rejestrowym (w związku z projektem ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów), *KPP* 1996, Nr 4; *E. Płońska*, Niektóre zagadnienia związane z projektem ustawy o zastawie rejestrowym, *KPP* 1996, Nr 4; *W. Popiołek*, Rozporządzenie akcjami rejestrowymi spółek niepublicznych, *PUG* 2020, Nr 5; *Ł. Przyborowski*, Nadmierne zabezpieczenie kredytu, *Warszawa* 2012; *A. Raczyński*, Akcesoryjność praw zastawniczych na tle różnych przejawów zasady akcesoryjności w polskim prawie cywilnym, w: *Współczesne tendencje w dziedzinie zabezpieczenia wierzytelności* (red. *T. Sokołowski*), *Poznań* 2013; *A. Rajchel*, Zastaw rejestrowy jako rzeczowe zabezpieczenie kredytu bankowego, *Kraków* 2001; *M. Rutkowski*, Skutki obligatoryjnej dematerializacji akcji spółek niepublicznych – zmiana formy nośnika akcji i jej wpływ na zabezpieczenia ustanawiane na akcjach, *Przeгляд Prawniczy TBSP UJ* 2021, Nr 1; *G. Sikorski*, Sytuacja prawna zastawnika w prawie polskim, *Toruń* 2010; *J. Skąpski*, Umowa zastawnicza, *NP* 1967, Nr 4; *tenże*, Zastaw na rzeczach ruchomych według kodeksu cywilnego, *SC* 1966, t. VIII; *F. Sobociński*, Zastaw rejestrowy na akcjach spółki niepublicznej – problem konfliktu wpisów konstytucyjnych, *PPH* 2022, Nr 8; *P. Sokal*, Zastaw zwykły i rejestrowy na akcjach, *Warszawa* 2011; *A. Stangret*, Akcesoryjność zastawu rejestrowego na tle projektu ustawy o zmianie ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, *Pr.Bank.* 2005, Nr 9; *taż*, Zastaw na rzecz banku na wierzytelnościach zbywalnych w drodze przelewu, *Warszawa* 2005; *A. Stangret-Smoczyńska*, Charakter prawny zastawu finansowego, *PiP* 2010, Nr 1; *T. Stawicki*, Rejestry publiczne. Funkcje instytucji, *Warszawa* 2005; *Z. Strus*, Zastaw rejestrowy – pierwsze doświadczenia i trudności, *PS* 1998, Nr 7–8; *M. Strus-Wołos*, Wybrane problemy zabezpieczenia wierzytelności na przykładzie nowej regulacji o zastawie rejestrowym i prawa bankowego oraz przewłaszczenia na zabezpieczenie, *Pal.* 1999, Nr 3–4; *J. Szewczyk*, *Nowacja*, *Warszawa* 2018; *A. Świderek*, Instytucja zastawu rejestrowego jako nowa forma zabezpieczeń transakcji gospodarczych, *PPH* 1997, Nr 10; *T. Tomczak*, Akcesoryjność zabezpieczeń w prawie polskim, *Rej.* 2019, Nr 3; *T. Trocki*, Zmiana umowy kredytowej a istnienie i zakres zabezpieczeń rzeczowych, *MoPBank* 2011, Nr 10; *J. Widło*, O nowelizacji ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, *MoP* 2009, Nr 5; *tenże*, Przelew wierzytelności zabezpieczonej i przejście zabezpieczenia w prawie prywatnym międzynarodowym w szczególności w świetle konwencji kapsztadzkiej, w: *Zabezpieczenia wierzytelności* (red. *K. Szadkowski, K. Żok*), *Warszawa* 2020; *tenże*, Zabezpieczenia na mieniu ruchomym w perspektywie międzynarodowej (zastaw rejestrowy międzynarodowy). Konwencja kapsztadzka z 2001 r., w: *Zabezpieczenia wierzytelności w prawie polskim w 20-lecie przywrócenia zastawu rejestrowego* (red. *A. Jakubecki, J. Mojak, J. Widło*), *Lublin* 2017; *tenże*, Zastaw rejestrowy na prawach, *Warszawa* 2008; *T. Wojech*, Charakter prawny umowy o ustanowienie zastawu rejestrowego na prawach udziałowych nieinkorporowanych w papierach wartościowych materialnych, w: *Zabezpieczenia wierzytelności w prawie polskim w 20-lecie przywrócenia zastawu rejestrowego* (red. *A. Jakubecki, J. Mojak, J. Widło*), *Lublin* 2017; *tenże*, Problem abstrakcyjności i kausalności umów o ustanowienie praw zastawniczych – uwagi krytyczne na tle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego, w: *Zabezpieczenia wierzytelności* (red. *K. Szadkowski, K. Żok*), *Warszawa* 2020; *Z. Woźniak*, Realizacja zabezpieczeń rzeczowych

w prawie polskim, Sopot 2008; *M.P. Zachariasiewicz*, Zastaw na wierzytelności w prawie prywatnym międzynarodowym, KPP 2008, Nr 1; *K. Zaradkiewicz*, Realizacja zastawu zwykłego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (spojrzenie z perspektywy prawa materialnego), w: *Aurea praxis. Aurea Theoria*. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego (red. *J. Gudowski, K. Weitz*), t. II, Warszawa 2011; *tenże*, Tzw. zastaw nieakcesoryjny w prawie polskim. Uwagi ogólne na tle ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, KPP 2002, Nr 2; *F. Zedler*, Zaspokojenie zastawnika zastawu rejestrowego, ustanowionego na zbiorze rzeczy lub praw, w drodze przejścia przedmiotu zastawu, Pr.Bank. 1999, Nr 5; *A. Ziętek-Capiga*, Zabezpieczenie wierzytelności pieniężnych pracodawcy, Warszawa 2018; *F. Zoll*, Pozasądowe sposoby zaspokojenia z przedmiotu zastawu rejestrowego w umowach konsumenckich, PPH 1999, Nr 2; *Ł. Żelechowski*, Ustanowienie zastawu rejestrowego na prawach na tle stosunku ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów do kodeksu cywilnego, PPH 2007, Nr 12; *tenże*, Zastaw zwykły i rejestrowy na prawach własności przemysłowej, Warszawa 2011; *K. Żok*, Zastaw antychretyczny – zagadnienia konstrukcyjne, w: *Zabezpieczenia wierzytelności* (red. *K. Szadkowski, K. Żok*), Warszawa 2020.

Zastaw rejestrowy uregulowano przede wszystkim w przepisach ZastRejU. W pozostałym zakresie należy do niego stosować przepisy KC

Spis treści

A. Zastaw rejestrowy na tle innych praw zastawniczych 1	E. Zasada akcesoryjności zastawu rejestrowego 17
B. Źródła prawa 7	F. Zasada szczegółowości zastawu rejestrowego 22
C. Cel zastawu rejestrowego 11	G. Stosunek prawny zastawu rejestrowego 25
D. Pierwszeństwo zastawu rejestrowego 14	

A. Zastaw rejestrowy na tle innych praw zastawniczych

1. W polskim systemie prawnym zastaw rejestrowy jest podstawowym zabezpieczeniem rzeczowym na rzeczach ruchomych i zbywalnych prawach majątkowych. W obrocie gospodarczym pełni kluczową rolę jako instrument zabezpieczenia wierzytelności.

1.1. Zastaw rejestrowy występuje przede wszystkim w obrocie obustronnie profesjonalnym. Rzadko się go stosuje w obrocie powszechnym między podmiotami nieprowadzącymi działalności gospodarczej.

1.2. W stosunku do zastawu rejestrowego konkurencyjnym instrumentem prawnym jest przeniesienie na zabezpieczenie, które polega na transferze do majątku wierzyciela składników majątkowych stanowiących przedmiot zabezpieczenia. Obejmuje ono m.in. przewłaszczenie na zabezpieczenie i przelew na zabezpieczenie.

2. Zastaw rejestrowy jest ograniczonym prawem rzeczowym (art. 244 § 1 KC).

3. Zastaw rejestrowy należy do szerszej kategorii praw zastawniczych, czyli ograniczonych praw rzeczowych służących zabezpieczeniu wierzytelności.

4. W nauce prawa kontrowersje budzi kwestia, czy zastaw rejestrowy stanowi samodzielny typ prawa zastawniczego.

4.1. Niektórzy przedstawiciele doktryny twierdzą, że zastaw rejestrowy należy odróżnić od zastawu zwykłego uregulowanego w KC, ponieważ jest on samodzielnym typem prawa zastawniczego (tak *J. Gołaczyński*, w: *Gołaczyński, Leśniak, Zastaw rejestrowy*, 2009, s. 30; *J. Mojak*, w: *Mojak, Widło, Zastaw rejestrowy*, 2015, s. 30–31; *J. Mojak, J. Widło*, *Sądowy zastaw rejestrowy*, s. 70 i n.; por. także *J. Gołaczyński, Zastaw rejestrowy*, s. 235). W przepisach proceduralnych oba prawa wymienia się odrębnie (zob. np. art. 1025 § 1 pkt 5 KPC, art. 115 § 1 pkt 3 EgzAdmU, art. 13 ust. 2 PrUpad). Ponadto zastaw rejestrowy wykazuje wiele cech odróżniających go od zastawu zwykłego, np. podlega wpisowi do rejestru zastawów i nie musi być zabezpieczeniem posesoryjnym, czyli związanym z wydaniem przez zastawcę przedmiotu zastawu zastawnikowi lub osobie trzeciej (zob. art. 2 ust. 2 ZastRejU).

4.2. Większość przedstawicieli doktryny przyjmuje, że zastaw rejestrowy jest jedynie odmianą zastawu unormowanego w KC (tak np. *Czaja*, *Komentarz*, s. 21; *M. Kučka*, w: *System PrHandl*, t. 5a, 2020, s. 406; *A. Poreda*, w: *Poreda, Gliwiński, Dybka, Zastaw rejestrowy*, 2015, s. 18–19; *G. Sikorski*, *Sytuacja prawna zastawnika*, s. 36–38; *Strus, Strus-Wołos*, *Ustawa*, art. 1, Nb 4; *Świeboda*, *Zastaw rejestrowy*, 1998, s. 10; *M. Tomaszewski*, w: *Stawecki, Tomaszewski, Zedler, Komentarz ZastRejU*, 1997, s. 24; *G. Tracz, J. Pisuliński, Ł. Przyborowski*, w: *System PrHandl*, t. 5, 2017, s. 305; *Ł. Żelechowski*, *Zastaw zwykły i rejestrowy na prawach własności przemysłowej*, s. 148–150). Przemawia za tym przede wszystkim wykładnia systemowa. W ustawowym katalogu ograniczonych praw rzeczowych wymienia się ogólnie zastaw, bez wyodrębniania zastawu rejestrowego (zob. art. 244 § 1 KC). Odesłanie do odrębnych regulacji dotyczących zastawu rejestrowego zamieszczono wśród przepisów o zastawie (zob. art. 308 KC). W przepisach ZastRejU nie wprowadzono osobnej definicji zastawu rejestrowego jako samodzielnego typu prawa zastawniczego. Istota zastawu ogólnego (zwykłego) i rejestrowego jest identyczna (zob. art. 306 § 1 KC). Ponadto do zastawu rejestrowego wprost, a nie odpowiednio, stosuje się przepisy KC poświęcone zastawowi ogólnemu (art. 306 i n. KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU).

4.3. Sądzę, że bardziej przekonujący jest pogląd drugi. Pogląd ten można uzasadnić – oprócz analizy systemowej – za pomocą argumentu celowościowego. Uznanie zastawu rejestrowego za odrębny typ prawa zastawniczego byłoby tworzeniem zbędnych bytów i sprzeciwiałoby się zasadzie ekonomii rozumowania (tzw. brzytwa *Ockhama*).

4.4. Kwestia ta nie ma znaczenia praktycznego, więc w ramach niniejszego komentarza nie wymaga szerszego omówienia.

5. W systemie polskiego prawa cywilnego można wyróżnić kilka odmian zastawu:

- 1) zastaw uregulowany w KC, zwany zastawem zwykłym, ogólnym bądź kodeksowym (art. 306 i n. KC);
- 2) zastaw rejestrowy (art. 1 i n. ZastRejU);
- 3) zastaw finansowy (art. 1 i n. ZabezFinU);
- 4) zastaw skarbowy (art. 41–46i OrdPU);
- 5) hipoteka morska (art. 76 i n. KM).

5.1. Ze względu na szczególnie przedmiot obciążenia, w ramach regulacji zastawu kodeksowego wyodrębniono grupę przepisów poświęconych **zastawowi na prawach** (art. 327–335 KC).

5.2. **Zastaw finansowy** stanowi szczególną postać zastawu (por. np. *M. Michalski*, *Kilka uwag w sprawie zastawu finansowego*, s. 15 i n.; *J. Pisuliński*, *Zabezpieczenia finansowe w systemie prawa cywilnego*, s. 27 i n.). Jego przedmiotem są prawa do środków pieniężnych, wierzycelności kredytowe lub instrumenty finansowe (art. 5 ust. 1 pkt 2 ZabezFinU). Unormowano go – w następstwie transpozycji dyrektywy UE – jako jeden z rodzajów zabezpieczeń finansowych (zob. art. 1 ZabezFinU). Trzeba zaznaczyć, że część przedstawicieli nauki prawa uznaje zastaw finansowy za odrębny

typ ograniczonego prawa rzeczowego (tak np. *R. Makowski*, Zastaw finansowy na akcjach, s. 25 i n.; *A. Stangret-Smoczyńska*, Charakter prawny zastawu finansowego, s. 62 i n.).

5.3. Zastaw skarbowy ma charakter przymusowy. Służy zabezpieczeniu należności podatkowych i innego rodzaju należności publicznoprawnych (zob. art. 41 § 1 OrdPU). Podlega ujawnieniu w rejestrze zastawów skarbowych. W zakresie nieuregulowanym w przepisach OrdPU do zastawu skarbowego należy stosować przepisy KC dotyczące zastawu ogólnego (szerzej por. np. *P. Chmielnicka*, Zastaw skarbowy a zastaw rejestrowy, s. 203 i n.; *P. Czernski*, Zastaw skarbowy, s. 17 i n.; *J. Gołaczyński*, Zastaw skarbowy, s. 146 i n.).

5.4. Hipoteka morska – wbrew skojarzeniom językowym – nie jest hipoteką, której definicję zamieszczono w art. 65 ust. 1 KWU (szerzej por. np. *W. Adamczak*, Charakter prawny hipoteki morskiej, s. 23 i n.; *W. Adamczak*, *Z. Godecki*, Przywileje na statku i hipoteka morska, s. 77 i n.; *M.H. Kosiński*, Ewolucja przepisów o hipotece morskiej, s. 30 i n.). Stanowi ona odmianę zastawu, który obciąża statek wpisany do rejestru okrętowego lub ujawniony w tym rejestrze statek w budowie (zob. art. 76 § 1 oraz art. 82 § 1 KM). Do hipoteki morskiej stosuje się odpowiednio przepisy o hipotece (art. 76 § 1 zd. 2 KM w zw. z art. 65 i n. KWU).

6. W polskim prawie cywilnym odrębnym – obok zastawu – typem prawa zastawniczego jest hipoteka (art. 65 i n. KWU).

6.1. Hipoteka obciąża nieruchomości i niektóre prawa związane z nieruchomością, np. użytkowanie wieczyste, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu (zob. art. 65 KWU).

6.2. Hipoteka i zastaw zasadniczo obciążają odrębne rodzaje przedmiotów (zob. art. 7 ust. 1 pkt 1 ZastRejU odnośnie do zastawu rejestrowego). Wyjątkowo może jednak wystąpić zbieg obu rodzajów zabezpieczeń na tym samym przedmiocie, np. przynależności nieruchomości, wierzytelności o czynsz najmu nieruchomości (zob. art. 84 i n. KWU; por. także art. 929 § 3 KPC).

6.3. Reżymy prawne hipoteki oraz zastawu są zasadniczo autonomiczne, bez wzajemnych odesłań normatywnych. Wyjątek wynika z art. 108⁵ KWU, zgodnie z którym przepisy o zastawie na wierzytelności stosuje się do hipoteki na wierzytelności hipotecznej (subintabulatu) w wypadkach nieobjętych przepisami rozdz. 2¹ KWU.

6.4. Ogólnie rzecz ujmując, przepisy o zastawie (w tym przepisy ZastRejU) nie mają – w drodze analogii – zastosowania do hipoteki i *vice versa*. Stosowanie takiej analogii w szczególnych przypadkach musiałyby mieć wyjątkowo mocne uzasadnienie aksjologiczne.

6.5. *De lege lata* pomiędzy regulacjami dotyczącymi hipoteki oraz zastawu występują liczne – nie zawsze uzasadnione merytorycznie – rozbieżności, co może być zarzewiem wątpliwości interpretacyjnych (np. odnośnie do zagadnień związanych z akcesoryjnością obu zabezpieczeń). Wynika to m.in. ze względów historycznych, które sprawiły, że odmiennymi torami potoczyły się losy legislacyjne obu typów praw zabezpieczających.

B. Źródła prawa

7. Zastaw rejestrowy normują przede wszystkim przepisy ZastRejU.

7.1. W ZastRejU wprowadzono różnego rodzaju przepisy: materialnoprawne, proceduralne i ustrojowe. Przepisy te regulują rozmaite kwestie związane z zastawem rejestrowym i jego funkcjonowaniem w obrocie.

7.2. Por. *T. Stawecki*, Rejestry publiczne, s. 317–319 – autor ten wymienia zasady przewodnie rejestru zastawów, które odnoszą się także do regulacji samego zastawu rejestrowego.

8. Przepisy ZastRejU nie zawierają kompleksowej regulacji zastawu rejestrowego. W sprawach nieunormowanych do zastawu rejestrowego należy stosować przepisy KC (art. 1 ust. 2 ZastRejU).

8.1. W omawianym przypadku przepisy KC stosuje się wprost, a nie odpowiednio.

8.2. W sprawach nieuregulowanych do zastawu rejestrowego znajdują zastosowanie przede wszystkim art. 306 i n. KC, które normują zastaw ogólny. Gdy zastawem rejestrowym obciążono prawo majątkowe, należy stosować także art. 327–335 KC.

8.3. Przepisy ZastRejU stanowią *leges speciales* w stosunku do przepisów KC o zastawie ogólnym (tak też np. *G. Tracz, J. Pisułiński, Ł. Przyborowski*, w: System PrHandl, t. 5, 2017, s. 305).

8.4. Ponadto do zastawu rejestrowego można stosować m.in. przepisy o ograniczonych prawach rzeczowych (art. 244 i n. KC), przepisy o mieniu (art. 44 i n. KC), przepisy o czynnościach prawnych (art. 56 i n. KC), przepisy o warunku i terminie (art. 89 i n. KC).

8.5. Jeżeli jedna strona jest przedsiębiorcą (zob. art. 43¹ KC), a druga strona – konsumentem (zob. art. 22¹ KC), do umowy zastawu rejestrowego w drodze analogii można stosować przepisy o wzorcach umowy i niedozwolonych postanowieniach umownych (art. 384 i n. KC). Przemawia za tym wykładnia prounijna oraz celowościowa zmierzająca do zapewnienia ochrony konsumentowi jako słabszej stronie umowy (zwłaszcza gdy występuje on w roli zastawcy). Konsument potrzebuje ochrony prawnej przed wykorzystaniem strukturalnej przewagi przez przedsiębiorcę. Powołane przepisy w szczególności można stosować do kontroli abuzywności postanowień umowy zastawniczej dotyczących pozasądowych sposobów zaspokojenia (szerzej *T. Czech*, Konsumencka umowa zastawu rejestrowego, s. 72–75; zob. wyr. SN z 10.3.2016 r., III CSK 167/15, MoPBank 2017, Nr 1, a także – w odniesieniu do hipoteki – wyr. SN z 6.4.2023 r., II CSKP 491/22, Legalis). W zakresie klauzul abuzywnych rozszerzona ochrona konsumenta przysługuje również indywidualnemu przedsiębiorcy, gdy zawiera on umowę zastawniczą z innym przedsiębiorcą, zaś umowa ta nie ma dla niego charakteru zawodowego (art. 385⁵ § 1 *per analogiam* KC).

8.6. W orzecznictwie TSUE – odnośnie do ochrony prawnej przed nieuczciwymi postanowieniami umowy – uznaje się, że w przypadku osoby fizycznej, która ustanowiła zabezpieczenie zobowiązań kredytowych spółki handlowej, konieczna jest ocena, czy osoba ta działała w ramach swojej działalności zawodowej z powodu powiązań funkcjonalnych ze spółką, takich jak zarządzanie nią, z uwagi na znaczący udział w jej kapitale zakładowym, czy też działała w celach prywatnych (zob. wyr. TS z 14.3.2013 r., C-419/11, CELEX: 62011CA0419; post. TS z 19.11.2015 r., C-74/15, EU:C:2015:772; post. TS z 14.9.2016 r., C-534/15, EU:C:2016:700). Należy jednak zaznaczyć, że przytoczone orzecznictwo ma ograniczoną przydatność, ponieważ od 1.1.2021 r. w prawie polskim rozszerzono ochronę konsumencką przed klauzulami abuzywnymi na osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, gdy umowa pozostaje w bezpośrednim związku z tą działalnością, lecz nie ma dla nich charakteru zawodowego (art. 385⁵ § 1 KC). Powołany przepis należy w drodze analogii stosować do takich indywidualnych przedsiębiorców, gdy – na podstawie umowy – ustanawiają zabezpieczenia rzeczowe, w tym zastaw rejestrowy. W konsekwencji w prawie polskim powiązania funkcjonalne osoby fizycznej ze spółką (np. uczestnictwo w zarządzie albo posiadanie istotnego pakietu udziałów) nie pozbawiają jej ochrony w odniesieniu do niedozwolonych postanowień zamieszczonych w umowie zastawniczej, którą po 1.1.2021 r. osoba ta zawarła z przedsiębiorcą (chyba że umowa taka miałaby dla niej charakter zawodowy).

9. W przypadku zastawu rejestrowego istotne znaczenie mają regulacje egzekucyjne: przepisy o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (m.in. art. 1025 § 1 w zw. z art. 1023 § 2 KPC), przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (np. art. 115 § 1–2 EgzAdmU) oraz przepisy o postępowaniu upadłościowym (np. art. 345 PrUpad).

10. Na obecny kształt normatywny zastawu rejestrowego istotny wpływ miała obszerna nowelizacja przepisów ZastRejU, która weszła w życie z dniem 11.1.2009 r. (por. np. *J. Widło*, O nowelizacji ustawy, s. 248 i n.).

C. Cel zastawu rejestrowego

11. Celem zastawu rejestrowego jest zabezpieczenie wierzytelności, czyli wzmocnienie sytuacji prawnej wierzyciela co do jej zaspokojenia (art. 306 § 1 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU).

11.1. Cel ten odróżnia prawa zastawnicze (zastaw, hipotekę) od pozostałych ograniczonych praw rzeczowych (użytkowania, służebności, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu), które dotyczą posiadania, korzystania i czerpania pożytków z obciążonej rzeczy lub jej części.

11.2. W tym kontekście prawa zastawnicze niekiedy opisuje się jako „prawa do wartości” obciążonej rzeczy, w przeciwieństwie do pozostałych ograniczonych praw rzeczowych, które są „prawami do substancji” rzeczy.

12. Niedopuszczalne jest ustanowienie zastawu rejestrowego w celu innym niż zabezpieczenie wierzytelności, np. jedynie w celu przejęcia określonego przedmiotu przez wierzyciela (zob. art. 22–23 ZastRejU). Czynność taka jest nieważna (art. 58 § 1 KC).

13. Zabezpieczający cel zastawu rejestrowego realizuje się na dwa zasadnicze sposoby.

13.1. Po pierwsze, zgodnie z art. 306 § 1 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU, zastaw rejestrowy zachowuje skuteczność prawną niezależnie od zmian podmiotowych po stronie osoby, której przysługuje rzecz lub prawo obciążone zastawem (skuteczność *erga omnes*). Zmiana tej osoby nie ma wpływu na istnienie zastawu rejestrowego (z zastrzeżeniem art. 13 ZastRejU). W konsekwencji uniemożliwia się dłużnikowi uniknięcie odpowiedzialności wobec wierzyciela-zastawnika przez wyzbycie się określonego przedmiotu majątkowego. Ponadto, jeżeli obciążony przedmiot należy do osoby trzeciej, zastaw rejestrowy umożliwia wierzycielowi uzyskanie zaspokojenia zabezpieczonej wierzytelności – oprócz majątku dłużnika osobistego – również z takiego przedmiotu. Rozszerza się zatem krąg przedmiotów, do których wierzyciel może kierować egzekucję lub w innym trybie uzyskać zaspokojenie wierzytelności.

13.2. Po drugie, zastaw rejestrowy uprzywilejowuje zabezpieczone wierzytelności w toku egzekucji z obciążonego przedmiotu (art. 306 § 1 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU, art. 20 ZastRejU). Zastawnik – odnośnie do zabezpieczonych wierzytelności – ma pierwszeństwo przed wierzycielami osobistymi zastawcy, jeśli chodzi o podział środków uzyskanych ze sprzedaży egzekucyjnej tego przedmiotu. Pierwszeństwo nie ma charakteru bezwzględnego. Podlega modyfikacjom wynikającym z przepisów egzekucyjnych, które przyznają szczególne przywileje m.in. należnościom alimentacyjnym oraz należnościom z tytułu wynagrodzenia za pracę (zob. art. 1025 § 1 w zw. z art. 1023 § 2 KPC, art. 115 § 1–2 EgzAdmU, art. 345 PrUpad; por. komentarz do art. 20 ZastRejU, Nt 1–5).

D. Pierwszeństwo zastawu rejestrowego

14. Zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 249 § 1 KC, pierwszeństwo oznacza relację między ograniczonymi prawami rzeczowymi, które równocześnie obciążają określoną rzecz (prawo). Relacja ta wyznacza zakres wykonywania kolidujących praw.

14.1. Ograniczone prawa rzeczowe mogą mieć różne albo jednakowe pierwszeństwo.

14.2. W przypadku zastawu rejestrowego zagadnienie pierwszeństwa ma istotne znaczenie przede wszystkim w toku sądowej egzekucji z obciążonego przedmiotu (syngularnej oraz uniwersalnej), a także w razie wykonywania uprawnień do zaspokojenia się w drodze pozasądowej (zob. art. 20 i n. ZastRejU).

15. W myśl art. 249 § 1 KC – co do zasady – prawo powstałe później nie może być wykonywane z uszczerbkiem dla prawa powstałego wcześniej (reguła *prior tempore potior iure*).

15.1. W odniesieniu do zastawu rejestrowego powyższą regułą potwierdza art. 15 ZastRejU, zgodnie z którym ograniczone prawo rzeczowe powstałe później nie może być wykonywane z uszczerbkiem dla ustanowionego wcześniej zastawu rejestrowego (szerzej zob. komentarz do art. 15 ZastRejU, Nt 7 i n.).

15.2. Jeżeli – w odniesieniu do tego samego przedmiotu – występuje zbieg dwóch lub więcej zastawów rejestrowych, na potrzeby ustalenia pierwszeństwa tych zastawów należy stosować reguły wynikające z art. 16 ZastRejU. W takiej sytuacji o pierwszeństwie zastawów rejestrowych rozstrzyga dzień złożenia do sądu wniosku o wpis do rejestru zastawów. Wnioski, które wpłynęły tego samego dnia, uważa się za złożone równocześnie, a zastawy rejestrowe uzyskują wtedy jednakowe pierwszeństwo (szerzej zob. komentarz do art. 16 ZastRejU, Nt 4 i n.).

16. Pierwszeństwo zastawu rejestrowego może zostać zmienione (art. 250 § 1 zd. 1 KC). W tym celu potrzebna jest umowa pomiędzy zastawnikiem a osobą, której przysługuje inne ograniczone prawo rzeczowe (art. 250 § 2 KC).

16.1. Do zmiany pierwszeństwa nie jest konieczny wpis w rejestrze zastawów (tak też *I. Heropolitańska*, Prawne zabezpieczenia zapłaty wierzytelności, s. 395). Taka informacja nie podlega ujawnieniu w rejestrze. Nie jest także wymagane złożenie do akt rejestrowych dokumentu umowy w sprawie zmiany pierwszeństwa (zob. art. 41 ust. 2a ZastRejU). Złożenie takiego dokumentu ma charakter fakultatywny.

16.2. Zmiana pierwszeństwa zastawu rejestrowego wymaga zgody osób, którym przysługują inne ograniczone prawa rzeczowe na obciążonym przedmiocie, gdyby zmiana taka naruszała te prawa (art. 250 § 1 zd. 2 KC).

16.3. Zmiana pierwszeństwa staje się bezskuteczna z chwilą wygaśnięcia prawa, które ustąpiło pierwszeństwa (art. 250 § 3 KC).

E. Zasada akcesoryjności zastawu rejestrowego

17. Zastaw rejestrowy jest prawem akcesoryjnym (niesamoistnym, zależnym, zawisłym) w stosunku do zabezpieczonej wierzytelności.

17.1. Pogląd ten jest powszechnie podzielany w nauce prawa (tak np. *J. Gołaczyński*, Zastaw na rzeczach ruchomych, 2002, s. 234 i n.; *I. Heropolitańska*, Prawne zabezpieczenia zapłaty wierzytelności, s. 374; *M. Leśniak*, Kilka uwag dotyczących akcesoryjności zastawu rejestrowego, s. 300 i n.; *A. Poreda*, w: *Poreda, Gliwiński, Dybka*, Zastaw rejestrowy, 2015, s. 21; *A. Stangret*, Zastaw na rzecz banku, s. 111 i n.; *G. Tracz, J. Pisuliński, Ł. Przyborowski*, w: *System PrHandl*, t. 5, 2017, s. 297–298; *J. Widło*, Zastaw rejestrowy na prawach, s. 181 i n.; *Ł. Żelechowski*, Zastaw zwykły i rejestrowy na prawach własności przemysłowej, s. 156 i n.).

17.2. Akcesoryjność oznacza normatywną relację między zastawem rejestrowym a zabezpieczoną wierzytelnością, w której – pod pewnymi względami – zastaw jest podporządkowany wierzytelności. Wierzytelność w tej relacji jest prawem nadrzędnym, a zastaw rejestrowy – prawem podporządkowanym.

17.3. Funkcją akcesoryjności jest ochrona interesów zastawcy, aby ograniczyć jego odpowiedzialność do zakresu odpowiadającego zabezpieczonej wierzytelności.

17.4. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której zastaw rejestrowy nie byłby przyporządkowany żadnej wierzytelności (istniejącej lub przyszłej). Zastaw rejestrowy nie może stać się prawem samoistnym. Wyjątku od tej zasady nie można wyprowadzić z art. 18 ust. 2 ZastRejU.

17.5. Zakres akcesoryjności zastawu rejestrowego wyznaczają przepisy prawa. Różnicują one stopień zależności tego zastawu od zabezpieczonej wierzytelności na kilku płaszczyznach (zob. Nt 18–21).

17.6. Przepisy, które normują akcesoryjność zastawu rejestrowego, zasadniczo mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Jedynie wyjątkowo mogą być one modyfikowane w drodze czynności prawnej, gdy odpowiedni przepis szczególny na to pozwala (zob. np. art. 18 ust. 2 ZastRejU).

17.7. W polskim prawie cywilnym nie obowiązuje ogólna zasada akcesoryjności zabezpieczeń (por. *T. Czech*, Ogólne zasady dotyczące zabezpieczeń wierzytelności, s. 65–66).

18. Akcesoryjność zastawu rejestrowego występuje na trzech podstawowych płaszczyznach:

- 1) na płaszczyźnie podmiotowej;
- 2) na płaszczyźnie czasowej; oraz
- 3) na płaszczyźnie treści.

18.1. W nauce prawa przedstawia się także inne klasyfikacje dotyczące przejawów akcesoryjności praw zastawniczych (por. np. *A. Raczynski*, Akcesoryjność praw zastawniczych, s. 165 i n., *T. Tomczak*, Akcesoryjność zabezpieczeń w prawie polskim, s. 72 i n., a także *J. Pisuliński*, w: *System PrPryw*, t. 4, 2021, s. 432–433 – odnośnie do hipoteki). Klasyfikacje te służą celom opisowym i dydaktycznym.

19. Akcesoryjność zastawu rejestrowego na płaszczyźnie podmiotowej oznacza powiązanie normatywne między osobą uprawnioną z tytułu zastawu rejestrowego a wierzycielem, któremu przysługuje zabezpieczona wierzytelność. Osoby te powinny być tożsame. Zastaw rejestrowy – co do zasady – należy tylko do zabezpieczonego wierzyciela i nie może być samodzielnym przedmiotem obrotu.

19.1. Przedstawiona reguła wynika m.in. z art. 306 § 1 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU, w którym jest mowa o wierzycielu uzyskującym prawo zastawu. Wspierają także art. 17 ust. 1 zd. 1 ZastRejU, zgodnie z którym przeniesienie zastawu rejestrowego może być dokonane tylko wraz z przeniesieniem wierzytelności zabezpieczonej tym zastawem (zob. też art. 323 § 1 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU).

19.2. W przypadku gdy występuje wielość wyodrębnionych majątków, zastaw rejestrowy powinien należeć do tego samego majątku, w którym znajduje się zabezpieczona wierzytelność. Kwestia ta dotyczy przede wszystkim majątków o charakterze wspólności łącznej (wspólność łączna małżonków, wspólny majątek wspólników spółki cywilnej).

19.3. Jeżeli zastawem rejestrowym zabezpieczono wiele wierzytelności (zob. art. 6 ZastRejU), wszystkie te wierzytelności – co do zasady – muszą należeć do tego samego wierzyciela.

19.4. Wyjątek od zasady akcesoryjności na płaszczyźnie podmiotowej wprowadzono w art. 4 ZastRejU. Przepis ten umożliwia ustanowienie zastawu rejestrowego na administratora, który nabywa zabezpieczenie do własnego majątku, podczas gdy zabezpieczone wierzytelności należą do majątków poszczególnych wierzycieli (zob. komentarz do art. 4 ZastRejU, Nt 4 i n.). W takim przypadku możliwe jest przeniesienie zastawu rejestrowego na nowego administratora, bez jednoczesnego przeniesienia zabezpieczonych wierzytelności (art. 17 ust. 2 ZastRejU).

19.5. Administratorem zastawu musi być jeden z zabezpieczonych wierzycieli. Jednakże gdy zastaw rejestrowy zabezpiecza wierzytelności z tytułu dłużnych papierów wartościowych emitowanych w serii, dopuszczalne jest wyznaczenie na administratora osoby trzeciej.

19.6. Omawiane powiązanie podmiotowe nie występuje między dłużnikiem osobistym a zastawcą. Podmiotem odpowiedzialnym z tytułu zastawu rejestrowego (tj. zastawcą) może być dłużnik osobisty albo osoba trzecia.

20. Akcesoryjność zastawu rejestrowego na płaszczyźnie czasowej oznacza powiązanie normatywne między czasem istnienia wierzytelności a czasem istnienia zastawu rejestrowego. W prawie polskim akcesoryjność na tej płaszczyźnie występuje w ograniczonym zakresie.

20.1. W fazie początkowej – przy ustanawianiu zastawu w umowie zastawniczej – nie występuje akcesoryjność na płaszczyźnie czasowej. Zastaw rejestrowy może powstać, mimo że nie istnieje jeszcze zabezpieczona wierzytelność. Możliwe jest bowiem zabezpieczenie zastawem wierzytelności przyszłej, w tym wierzytelności z czynności prawnej dokonanej pod warunkiem zawieszającym (art. 306 § 2 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU).

20.2. Należy podkreślić, że w takiej sytuacji (Nt 20.1) nie występuje zastaw warunkowy. Zastaw rejestrowy, która zabezpiecza wierzytelność przyszłą, istnieje – po wpisie w rejestrze zastawów – bezwarunkowo, z tym że jego wykonanie w zakresie zaspokojenia zastawnika zależy od powstania i wymagalności zabezpieczonej wierzytelności (*conditio iuris*). Od chwili powstania zastawu zastawnik może wykonywać m.in. uprawnienia wynikające z art. 11 ZastRejU. Odminną konstrukcją prawną jest zastaw rejestrowy ustanowiony pod warunkiem zawieszającym lub z zastrzeżeniem terminu początkowego (zob. także art. 7 ust. 3 ZastRejU odnośnie do zastawu rejestrowego na przedmiocie przyszłym).

20.3. Akcesoryjność zastawu rejestrowego na płaszczyźnie czasowej przejawia się w fazie końcowej. Zastaw ten *ex lege* wygasa, gdy: 1) wygasły i nie mogą już powstać żadne zabezpieczone wierzytelności główne (dotyczące spłaty kapitału); oraz 2) wygasły i nie mogą już powstać żadne roszczenia uboczne objęte zastawem rejestrowym, zgodnie z art. 6a ZastRejU (szerzej zob. komentarz do art. 18 ZastRejU, Nt 1 i n.).

20.4. W umowie zastawniczej można wprowadzić konstrukcję sukcesywnego zabezpieczenia wierzytelności (zob. art. 18 ust. 2–3 ZastRejU). Jeżeli wygaśnie pierwotnie zabezpieczona wierzytelność, zastaw rejestrowy nie wygasa, a zaczyna obejmować następczo zabezpieczoną wierzytelność (szerzej zob. komentarz do art. 18 ZastRejU, Nt 16 i n.).

20.5. Częściowe wygaśnięcie zabezpieczonej wierzytelności nie powoduje automatycznego wygaśnięcia odpowiedniej części zastawu rejestrowego ani obniżenia najwyższej sumy zabezpieczenia. Suma ta pozostaje wtedy na dotychczasowym poziomie.

20.6. Należy podkreślić, że – ze względu na omawianą akcesoryjność – zastaw rejestrowy nie powstaje, gdy zgodnie z umową zastawniczą zabezpiecza (pojedynczą) wierzytelność, która nie istnieje i nigdy nie może powstać w przyszłości. W szczególności dotyczy to sytuacji, w której zabezpieczono wierzytelność określoną w nieważnej czynności prawnej. Umowa zastawnicza jest wtedy również nieważna (art. 58 § 1 KC).

21. Akcesoryjność zastawu rejestrowego na płaszczyźnie treści oznacza powiązanie normatywne między treścią wierzytelności a treścią zastawu. Zależność ta przejawia się przede wszystkim w toku wykonywania zastawu rejestrowego, w tym dochodzenia przez zastawnika zaspokojenia z przedmiotu zastawu.

21.1. Na omawianej płaszczyźnie podstawowe znaczenie ma art. 315 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU. Zgodnie z powołanym przepisem zastawca niebędący dłużnikiem może – niezależnie od zarzutów, które mu przysługują osobiście przeciwko zastawnikowi – podnosić zarzuty, które przysługują dłużnikowi, jak również te, których dłużnik zrzekł się po ustanowieniu zastawu.

21.2. Omawiany aspekt akcesoryjności prowadzi do skorelowania zakresu odpowiedzialności zastawcy z przedmiotu zastawu z zakresem odpowiedzialności dłużnika osobistego z tytułu zabezpieczonej wierzytelności (z pewnymi wyjątkami).

21.3. W prawie polskim obowiązuje zasada, że odpowiedzialność zastawcy z tytułu zastawu rejestrowego nie może być większa ani zaktualizować się wcześniej niż odpowiedzialność dłużnika osobistego. Odpowiedzialność może być natomiast mniejsza, np. gdy najwyższa suma zabezpieczenia zastawu rejestrowego jest niższa od wysokości zabezpieczonej wierzytelności.

21.4. Z zasady akcesoryjności wynika ogólna reguła, zgodnie z którą przesłanką wykonania zastawu rejestrowego (tzn. dochodzenia przez zastawnika zaspokojenia z przedmiotu zastawu) jest wymagalność zabezpieczonej wierzytelności (zob. komentarz do art. 25 ZastRejU, Nt 1–4).

21.5. Przepisy prawa polskiego przewidują dość liczne wyjątki od zasady akcesoryjności zastawu rejestrowego na płaszczyźnie treści. Wyjątki te dotyczą m.in. możliwości wyrażenia najwyższej sumy zabezpieczenia w innej walucie niż waluta zabezpieczonej wierzytelności (art. 3 ust. 2 pkt 4 w zw. z art. 5 ZastRejU), dopuszczalności sukcesywnego zabezpieczenia wierzytelności (art. 18 ust. 2–3 ZastRejU), przedawnienia zabezpieczonej wierzytelności (art. 317 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU).

21.6. Do takich wyjątków należy także art. 167 ust. 1 PrRestr, zgodnie z którym układ nie narusza praw wynikających z zastawu rejestrowego, jeżeli został on ustanowiony na mieniu osoby trzeciej. Trzeba zaznaczyć, że w aktualnym stanie prawnym układ obejmuje wierzytelność, którą zabezpieczono za pomocą zastawu rejestrowego obciążającego składniki majątkowe dłużnika (zob. art. 151 PrRestr).

F. Zasada szczególności zastawu rejestrowego

22. W prawie polskim można sformułować zasadę szczególności zastawu rejestrowego. Zasada ta występuje w dwóch aspektach dotyczących:

- 1) zabezpieczonych wierzytelności; oraz
- 2) przedmiotu obciążonego zastawem.

22.1. Z piśmiennictwa por. np. *J. Widło*, Zastaw rejestrowy na prawach, s. 243 i n., a w odniesieniu do hipoteki por. np. *J. Pisuliński*, w: System PrPryw, t. 4, 2021, s. 432.

22.2. Nie wydaje się celowe odnoszenie tej zasady do wymagania, zgodnie z którym zastaw rejestrowy obejmuje wierzytelności do najwyższej sumy zabezpieczenia (zob. art. 3 ust. 2 pkt 4 *in fine* ZastRejU).

23. Zastaw rejestrowy zabezpiecza jedynie oznaczone wierzytelności (zob. art. 306 § 1 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU; por. np. *M. Tomaszewski*, w: *Stawecki, Tomaszewski, Zedler*, Komentarz ZastRejU, 1997, s. 23). Oznaczenie zabezpieczonych wierzytelności w umowie zastawniczej następuje przez opisanie stosunku prawnego, z którego te wierzytelności wynikają lub mogą wynikać (art. 3 ust. 2 pkt 4 ZastRejU).

23.1. Wymaganie oznaczenia zabezpieczonych wierzytelności dotyczy zarówno wierzytelności istniejących, jak i przyszłych (art. 306 § 1–2 KC w zw. z art. 1 ust. 2 ZastRejU).

23.2. Zastaw rejestrowy może zabezpieczać wiele wierzytelności (art. 6 ZastRejU).

23.3. Zastaw rejestrowy – w omawianym aspekcie zasady szczególowości – nie jest zabezpieczeniem generalnym. Nie może obejmować nieograniczonego kręgu wierzytelności (ang. *all monies security*), nawet gdy zabezpieczone mają być wierzytelności między oznaczonymi osobami (podobnie *I. Heropolitańska*, Prawne zabezpieczenia zapłaty wierzytelności, s. 375; *M. Kučka*, w: System PrHandl, t. 5A, 2020, s. 411, przyp. 5).

23.4. Zastaw rejestrowy zabezpiecza także roszczenia o odsetki, roszczenia o zwrot kosztów zaspokojenia zastawnika oraz inne roszczenia uboczne, jeżeli wskazano je w umowie zastawniczej (art. 6a ZastRejU).

23.5. Zabezpieczonych wierzytelności ani roszczeń ubocznych nie ujawnia się w rejestrze zastawów (zob. art. 40 ust. 1 ZastRejU).

24. Zastaw rejestrowy – co do zasady – obciąża określony przedmiot: rzecz ruchomą lub zbywalne prawo majątkowe (art. 7 ust. 1 ZastRejU). Przedmiot zastawu powinien być oznaczony w umowie zastawniczej.

24.1. Zasadniczo zastaw rejestrowy obciąża pojedynczy przedmiot, więc w umowie zastawniczej wymagane jest oznaczenie tego przedmiotu co do tożsamości (zob. np. art. 7 ust. 2 pkt 1 ZastRejU).

24.2. W niektórych przypadkach w prawie polskim zastaw rejestrowy może obciążać wiele składników majątkowych, np. rzeczy oznaczone co do gatunku, jeżeli dostatecznie je wyodrębnilo (zob. art. 7 ust. 2 pkt 2 ZastRejU). Zastawnik otrzymuje wtedy zastaw łączny na tych składnikach.

24.3. Szczególnym przedmiotem zastawu rejestrowego jest zbiór rzeczy ruchomych lub praw stanowiący całość gospodarczą, choćby jego skład był zmienny (art. 7 ust. 2 pkt 3 ZastRejU). W umowie zastawniczej należy opisać kryteria wyodrębnienia tego zbioru. Nie jest konieczne szczegółowe oznaczenie wszystkich jego składników.

24.4. W przypadku zastawu rejestrowego – w drodze wyjątku w systemie polskiego prawa cywilnego – możliwe jest ustanowienie zabezpieczenia rzeczowego o charakterze generalnym. Można obciążyć zastawem rejestrowym zbiór wszystkich rzeczy ruchomych i zbywalnych praw majątkowych należących do zastawcy (ściślej: wchodzących w skład jego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego), bez szczegółowego ich oznaczenia w umowie zastawniczej (kategoria B1 lub B2 w katalogu).

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl